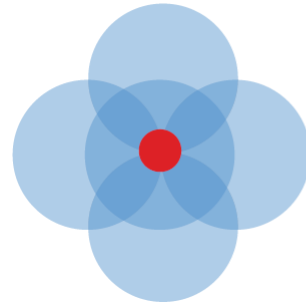

ΚΕΝΤΡΟ
ΕΡΕΥΝΩΝ
ΜΟΡΙΑΚΗΣ
ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ

Cyprus
National Bioethics Committee

Βιοηθική αξιολόγηση της έρευνας Πότε, Πώς και Γιατί;

Κωνσταντίνος Δέλτας
Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΠΟΤΕ; Μια γρήγορη απάντηση

- ▶ Κάθε ερευνητική διαδικασία στην οποία συμμετέχουν άνθρωποι:
  - ▶ είτε ασθενείς είτε υγιείς,
  - ▶ είτε είναι επεμβατική είτε δεν είναι επεμβατική,
  - ▶ είτε χρησιμοποιεί είτε δεν χρησιμοποιεί βιολογικά υλικά και/ή δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα,
  - ▶ είτε επωνύμως είτε ανωνύμως,
  - ▶ **Ίσως** χρειάζεται βιοηθική αξιολόγηση.
-
- ▶ Κάποιες περιπτώσεις έρευνας με τη χρήση βιολογικών υλικών χωρίς τη συμμετοχή ανθρώπων (πχ πλακούντα, ή μη χρησιμοποιηθέντων γονιμοποιημένων ωαρίων, ή βλαστικών κυττάρων, κλπ, μπορεί να μην είναι ξεκάθαρο αν επιτρέπεται να γίνουν, **ΓΙ' ΑΥΤΟ** χρήζουν βιοηθική αξιολόγηση, ή γνωμάτευση.

ΓΙΑΤΙ; Η Βιοηθική Αξιολόγηση...

- ▶ Δεν γίνεται για να εμποδίσει τον ερευνητή,
- ▶ Δεν γίνεται για να δυσκολέψει τον ερευνητή,
- ▶ Δεν γίνεται για να ελέγξει τον ερευνητή,
- ▶ Δεν γίνεται για να απορρίψει ή ακυρώσει την έρευνα.

- ▶ Γίνεται για να προστατέψει τους συμμετέχοντες εθελοντές, είτε είναι ασθενείς είτε είναι υγιείς,
- ▶ Γίνεται για να προστατέψει την κοινωνία και τους φορολογούμενους
- ▶ Γίνεται για να προστατέψει τους ερευνητές,
- ▶ Γίνεται για να βοηθήσει ή κατευθύνει τους ερευνητές, όπου ενδείκνυται ή χρειάζεται.

- ▶ Γίνεται για σκοπούς ευρύτερης παρακολούθησης της έρευνας στη χώρα μας.

ΠΩΣ;

- ▶ Υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία, υπό την αιγίδα της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου, που προβλέπεται από σχετικό νόμο της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- ▶ Υπάρχουν εγκεκριμένα έντυπα και αίτηση που πρέπει να ετοιμασθούν και υποβληθούν, **PRIN** την έναρξη της έρευνας που χρειάζεται βιοηθική αξιολόγηση
- ▶ Όλα τα σχετικά βρίσκονται διαθέσιμα στο διαδίκτυο ενώ δύο λειτουργοί της ΕΕΒΚ είναι πάντα πρόθυμες να βοηθήσουν δίνοντας οδηγίες και συμβουλές

Το Παράδοξο!

- ▶ Ο καθένας μας θεωρεί ότι η δική του έρευνα είναι σημαντική.
  - ▶ Και ίσως είναι!
  - ▶ Και πρέπει να είναι!
  - ▶ Και πρέπει να γίνει διότι θα καταλήξει σε χρήσιμα συμπεράσματα.
-
- ▶ Όμως! Όταν μας πουν ότι χρειάζεται Βιοηθική αξιολόγηση αρχίζουμε τα...
    - ▶ ...μα ξέρεις δεν...
    - ▶ Προσπαθώντας ίσως να υποτιμήσουμε τη συμμετοχή του ανθρώπινου παράγοντα, η οποία συμμετοχή δίνει την αξία στην έρευνά μας.

Αν δεν είσαστε σίγουροι...

- ▶ Απευθυνθείτε γραπτώς στον Πρόεδρο της ΕΕΒΚ και θέσατε ενώπιόν του το ερώτημά σας, παρέχοντας επαρκείς πληροφορίες που αφορούν στην επικείμενη ή σχεδιαζόμενη έρευνά σας.
- ▶ Αν μια περίπτωση δεν είναι ξεκάθαρη ή ο Πρόεδρος δεν είναι σε θέση να πάρει απόφαση μόνος του, θα τεθεί προς συζήτηση ενώπιον της ολομέλειας της ΕΕΒΚ.
- ▶ Η διαδικασία έχει απλουστευθεί

Ηθική και Έρευνα

- ▶ Ο ερευνητής πρέπει όχι μόνο να είναι ηθικός αλλά και να φαίνεται ηθικός!

- ▶ Σκεφτείτε τη ζημιά που θα γίνει στην ερευνητική κοινότητα αν ακουσθεί και κατηγορηθούμε (είτε ως ΕΕΒΚ είτε ως Κύπρος) ότι γίνονται ανεξέλεγκτα έρευνες. Εύκολα μπορούν να ακουσθούν υπερβολές!

Προσωπικές Απόψεις, ως Ερευνητή

- ▶ **Δεν υπάρχει ανήθικη επιστήμη! Υπάρχουν ανήθικοι επιστήμονες**
- ▶ Έχουμε χρέος και υποχρέωση στον κάθε συμμετέχοντα εθελοντή
- ▶ Πρέπει να σεβόμαστε και να **ευγνωμονούμε** τον κάθε εθελοντή
- ▶ Πρέπει να ενθαρρύνουμε τη συμμετοχή στην έρευνα διότι πάρα πολλές φορές αποβαίνει προς όφελος του ασθενούς
- ▶ **Ιδανικά**, κανένας συμμετέχοντας δεν πρέπει να έχει οποιοδήποτε κόστος από τη συμμετοχή του σε κάποιο ερευνητικό πρόγραμμα

Συχνές διαμαρτυρίες

- ▶ Μα δεν θα πάρω αίμα...
- ▶ Μα είναι πιλοτική μελέτη...
- ▶ Μα δεν είναι επεμβατική...
- ▶ Μα είναι διαδικασία ρουτίνας...
- ▶ Μα είναι μόνο ένα απλό ερωτηματολόγιο!
- ▶ Μα είσαστε πολύ απαιτητικοί...
- ▶ Μα...ξέρεις ποιος είμαι εγώ;
- ▶ Μα...ξέρεις τι έρευνες έκαμνα στο εξωτερικό;

- ▶ Μα δεν έχω χρόνο για καθυστέρηση...

Χρονοδιάγραμμα αξιολόγησης

- ▶ Ο υπεύθυνος ερευνητής πρέπει να γνωρίζει ότι οι αξιολογήσεις δεν γίνονται αυθημερόν
- ▶ Χρειάζεται προγραμματισμός και έγκαιρες ενέργειες
- ▶ Σύμφωνα με τον κανονισμό της ΕΕΒΚ, κάθε πρόταση θα τύχει αξιολόγησης εντός 40 ημερών, από τη στιγμή που λαμβάνεται συμπληρωμένη.

Ευθύνη Επικεφαλής Ομάδος

Καθηγητής, Υπεύθυνος Ερευνητής, Λειτουργός, κλπ

- ▶ Ο κάθε Διευθυντής ομάδος, να φροντίζει να εξασφαλίζει μια έγκριση-ομπρέλα η οποία θα καλύπτει τα ερευνητικά προγράμματα όλων των συνεργατών και φοιτητών του, χωρίς να χρειάζεται αξιολόγηση κάθε επιμέρους μικρή ερευνητική δραστηριότητα για διατριβές Μάστερ, ή Διδακτορικού ή προπτυχιακές Διπλωματικές.
- ▶ Το μικρό μέγεθος ή η μικρή διάρκεια ενός ερευνητικού προγράμματος δεν είναι δικαιολογία για να μην τύχει βιοηθικής αξιολόγησης.
- ▶ Προς τούτο μπορεί να ζητήσει τη βοήθεια της ΕΕΒΚ

Ευθύνη «Υπεύθυνου Ερευνητή»

- ▶ Δεν είναι ορθό ούτε και αποδεκτό να αφήνεται μόνος του ο φοιτητής να διεκπεραιώσει τη διαδικασία

Επιτροπή διαλογής

- ▶ Κάποιο ή κάποια άτομα ίσως μπορούν να διαδραματίσουν το ρόλο συμβούλων για τα ιδρύματά τους, αναφορικά με το πότε, πώς και σε ποια έντυπα, υποβάλλεται μια αίτηση

Παραδείγματα

- ▶ Κλινικές έρευνες για δοκιμασία νέων φαρμάκων ή φαρμάκων με νέα ένδειξη ή νέα δοσολογία
  - ▶ (κλασσικές περιπτώσεις!)
- ▶ Συμμετοχή με τη χρήση βιολογικού υγρού ή ιστού, είτε ασθενών είτε υγιών ατόμων
  - ▶ (γενετικές έρευνες, ή άλλες)
- ▶ Συμμετοχή με τη χρήση ερωτηματολογίου, είτε ασθενών είτε υγιών ατόμων, ενηλίκων ή ανηλίκων
  - ▶ (ψυχολογία, διατροφή, συμπεριφορικές μελέτες, κοινωνιολογικές μελέτες, κλπ)

Γενική Κατευθυντήρια Γραμμή

- ▶ Πώς μπορώ να κάνω την έρευνά μου με τρόπο που να παραγάγω χρήσιμη πληροφορία/γνώση, χωρίς να προκαλέσω κάποια αρνητική επίπτωση στους συμμετέχοντες, ούτε στον φορολογούμενο και στην κοινωνία, ούτε στους ερευνητές;
- ▶ **Δεν Υπάρχει Ανήθικη Επιστήμη! Υπάρχουν Ανήθικοι Επιστήμονες**

► Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

